

A VORBI DESPRE DIVORȚ: ASPECTE SENSIBILE, IMPLICAȚII EMOȚIONALE ȘI PARCURSURI EXISTENȚIALE

Natalia COJOCARU, Valentina MIRON

Catedra Psihologie Aplicată

This paper is an exploratory study that analyzes the narratives of divorced individuals and their interpretative repertoires used to explain whose fault it is when a breakdown of a relationship occurs. We were able to identify four types of discourse depending on the dominant discourse as to the assignment of guilt:

Some of them say "I am guilty" even though they understand and talk about the role of their partner in ending up in a divorce, they tend to focus more on their personal responsibility for breaking the relationship.

People who adopted the position "Both of us are guilty" proved to be more mature, more balanced and more likely to learn from their painful past. Their interviews revealed the following pattern of guilt explanation: "I used to do X (something bad), but he/she would do Y (something else equally bad)."

The majority of the respondents uttered the following explanation «It's him/her (the partner) who is guilty". Such people usually only blame the other person and almost never acknowledge their share of guilt. The prevailing explanation for guilt present in their speech is as follows: "He/she is X (something negative) and he/she has done Y (again something negative), so we ended up in a divorce".

"You can see that I'm right" is the line of reasoning of the people who, besides putting all the blame on their partner, try to convince others that they have acted correctly.

Dat fiind că rata divorțurilor a crescut vertiginos în ultimii ani, investigarea cauzelor divorțului și a semnificațiilor atribuite acestui fenomen a devenit o preocupare majoră pentru cercetătorii în domeniul științelor sociale. S-a observat că cei care divorțează deseori preferă să ascundă adevăratele cauze, menționând alți factori ca fiind răspunzători pentru ruperea relației. Lucrarea de față reprezintă un studiu explorativ, prin care analizăm narațiunile¹ persoanelor divorțate și repertoriile interpretative utilizate în construcția cauzalității vinei privind ruperea relației.

Într-o primă etapă a cercetării am întrebat 20 de persoane divorțate care au fost cauzele ruperii relației. Chiar dacă întrebarea presupunea un răspuns simplu, prin care să se enumere cauzele divorțului, fără detalieri suplimentare, mulți ne-au relatat, chiar de la această etapă, toată istoria lor, pentru că „despărțirea are în spate o istorie”, spune Iluț [1], iar pentru a înțelege factorii ce au contribuit la divorț e important să cunoști și detalii contextuale sau relaționale. În rezultat, am identificat patru moduri de exprimare a cauzalității vinei. Acestea au fost analizate în funcție de dominantă discursului în atribuirea vinei: „*Eu sunt vinovat*”, „*Ambii suntem vinovați*”, „*El (partenerul) este vinovat*” și „*Vezi că am dreptate*”. În funcție de aceste patru categorii de discurs, elaborate în baza celor mai reprezentative narațiuni, prezentăm în cele ce urmează patru studii de caz.

A. „EU SUNT VINOVAȚ”

Este discursul persoanelor care, deși înțeleg și vorbesc despre rolul partenerului în divorț, se axează mai mult pe rolul propriei persoane în ruperea relației. Frazele caracteristice pentru acest tip de discurs sunt: „*știu că eu sunt vinovată*”, „*dacă aș fi știut cum să procedez atunci*”. Deși, trebuie să menționăm, persoane cu o astfel de poziție sunt mai puține și, conform observațiilor noastre, sunt tocmai cele care au o apreciere și o stimă de sine scăzute. Unul dintre intervievați se justifica chiar și în timpul interviului: „*Îmi pare că eu chiar nu am despre ce discuta cu cei din jur*”.

¹ Analiza calitativă sau discursivă studiază discursul ca entitate de sine stătătoare, modul în care indivizii vorbesc și utilizează limba în practică, fără a căuta emoția sau atitudinea ce stă la baza lui. Așa cum observa Billig (1997), „analiza discursului e mai mult decât respectarea unor proceduri de colectare și categorizare ale unui material discursiv; presupune o modalitate teoretică de înțelegere a naturii discursului și a naturii fenomenelor psihologice”.

Analiza discursivă este preocupată de *practicile* discursive și de diferite *resurse* pe care indivizii le folosesc în cursul acestor practici (sisteme de categorii, caractere narative și repertorii interpretative).

Analiza discursivă pune accentul pe construcție și pe descriere. Pentru a construi o relație, este ales un anumit mod, care corespunde intereselor vorbitorului. De asemenea, indivizii folosesc discursul pentru a *face* anumite lucruri: a plasa vina, a se scuza sau justifica, a se prezenta într-o lumină favorabilă, a convinge etc. [2].

Cazul care ni s-a părut mai reprezentativ pentru acest tip de discurs este al unei doamne de 46 ani, care are în spate 15 ani de viață conjugală cu un singur bărbat. S-a arătat dispusă să ne relateze drama divorțului trăită cu 8 ani în urmă. Discursul ei s-a dovedit a fi suprasaturat de autoînvinuiri. Își accentua „defectele” personale, spunând că avea probleme în familie pentru că a fost și este mai închisă în sine. Dacă se supăra, putea păstra tăcerea luni întregi, se arăta indiferentă față de soț, în loc să încerce să soluționeze problema, ceea ce „l-a îndepărtat și l-a făcut să mă învinuiască că nu sunt gingașă”. Când venea vorba despre soț, chiar dacă se pare că acesta a avut o parte mai mare de vină în ruperea relației, încerca să-l scuze pe un ton binevoitor: „așa era el”, „chiar și prietenii lui îmi spuneau că el nu-i bărbat de familie”. Conținutul latent al acestor afirmații ar suna astfel: *am știut cu cine mă căsătoresc și nu eram în drept să-i cer să se schimbe*. Motivul pentru care protagonista noastră n-a rupt relația, care avea un pronostic nefavorabil încă din perioada de curtenie, are în spate sentimentele ei, care au fost mărturisite de mai multe ori pe parcursul discursului: „Doar îl iubeam”. Așa se explică și faptul că a mai trăit cu el încă 10 ani după divorțul oficial.

Au existat mai multe lucruri care îl făceau atractiv pe viitorul ei soț încă din perioada de curtenie. Ceea ce remarcă în primul rând este exteriorul: „chiar dacă alții nu-l consideră deloc atractiv”. Pe plan moral i se părea corect și cinstit (mai târziu își schimbă părerea). Un aspect care, după părerea ei, i-a aprins pasiunea a fost faptul că o întâlnea mereu „pe Volgă neagră”. Ea își făcea studiile la facultatea de economie, iar el era sofer, dar „chiar dacă n-are studii superioare, mintea îi mergea destul de bine”, încerca ea să-i „scuze” profesia.

Certurile frecvente înainte de căsătorie n-au fost considerate drept un impediment pentru fericirea viitoarei familii. Ne relatează că viitorul soț a afirmat cu o ocazie: „Noi nu putem trăi nici împreună, dar nici unul fără altul”. După căsătorie soțul își putea permite să plece pentru câteva zile și nopți, fără a-și anunța soția unde pleacă și, mai mult, de ce pleacă. Dar și pentru acest comportament găsește o scuză, motivând că soțul a crescut într-o familie dezorganizată – mama lui fiind alcoolică, iar tatăl a fost căsătorit de mai multe ori. Prin urmare, nu el poartă vina că i s-a transmis un fond genetic „necalitativ”. În același timp, soțul era gelos și căuta motive de ceartă din orice. Aceste manifestări ale soțului îi provoacă soției o stare de ambivalență afectivă, exprimată reușit prin fraza: „Deși doream să stea acasă, când eram împreună vroiam să plece, căci nu mă simțeam bine în prezența lui”. După o perioadă de certuri, frământări sufletești și incertitudini, soția află de la cineva că soțul ei o înșală cu mai multe femei. Când acesta se întoarce acasă după o altă noapte lipsă, ea îi spune să plece la femeile de la care vine. În acel moment, durerea sufletească, cauzată de faptul că s-a simțit înșelată, a fost amplificată de durerea fizică provocată de lovitura soțului. Aceasta a fost ultima picătură în decizia ei de a divorța. Istoria vieții lor în doi însă nu se sfârșește aici. Încă 10 ani au continuat să trăiască împreună. Ea, adoptând voluntar rolul de menajeră – deretică, spală, pregătește mâncare, el însă, acceptând rolul de bărbat liber, se ține mereu de distracții și petreceri. Într-o dimineață, când soțul s-a întors acasă după o noapte de distracții, evident fără a-și preîntâmpina soția de absența sa, ea încearcă să inițieze o discuție, întrebându-l de ce procedează așa, iar el i-a reproșat: „Eu doar nu sunt căsătorit”. În această clipă povestitoarea zice că și-a dat seama că nu mai poate trăi așa. Emoția simțită în vocea ei în timp ce ne relatează acest episod este doar o urmă a durerii pe care a trăit-o cu 8 ani în urmă. „Adică, ca să-i spal, să-l hrănesc sunt soția lui, dar ca să mă anunțe unde umblă, nu!” își permite să exclame femeia din fața noastră.

Soțul însă nu rămâne fără aprecieri din partea soției. După ce au decis să trăiască separat, acesta a plecat la altă femeie, fără a pretinde ca soția și fiica lor să părăsească locuința, care de fapt îi aparținea lui. Pentru acest lucru soția îi este foarte recunoscătoare. „Cum poate trăi cealaltă femeie cu el până azi?”, este întrebarea ce-i provoacă doamnei multe frământări în prezent. Răspunsul n-a fost verbalizat, dar putea fi citit în chipul și tonalitatea vocii ei: *eu nu sunt ca ea, eu n-am putut păstra relația*. Această convingere este confirmată și de afirmația rostită de soțul ei înainte de plecare: „Ești o femeie deosebită, dar cealaltă mă acceptă așa cum sunt.”

Tendința de autoînvinuire a fost accentuată mult timp și de propria fiică. Deși a rămas cu mama, acesteia îi plăcea să stea mai mult în familia tatălui ei și, în urma unor conflicte dintre ele, îi reproșa mamei: „...din acest motiv tata te-a lăsat”. În prezent, doamna ce ne relatează această istorie zice că-i place mai mult să trăiască singură și n-ar vrea din nou viața pe care a avut-o cu fostul soț. Pentru a nu schimba formula discursului, concluzionează însă astfel: „Dacă cunoșteam atunci ceea ce știu acum, poate lucrurile mergeau altfel”, adică, *eu sunt vinovată* că relația n-a mers atunci și *eu aș fi putut schimba ceva, dar n-am făcut-o*.

B. „AMBII SUNTEM VINOVAȚI”

Este discursul persoanelor care susțin că atât pentru a construi o relație, cât și pentru a o rupe este nevoie de doi. Persoanele care adoptă acest tip de discurs s-au dovedit a fi mai mature, mai echilibrate, mai predispuse să învețe din experiențele dureroase ale trecutului lor comparativ cu reprezentanții altor categorii de discurs. Persoana al cărei interviu a fost considerat mai reprezentativ pentru acest tip de atribuire a vinei este o doamnă de 53 ani, care s-a căsătorit la vârsta de 28 ani și care după 3 ani a divorțat. Acum este recăsătorită și, după spusele ei, are o căsnicie reușită. Interviuul a fost parcurs de mai multe ori de următoarea schemă explicativă a vinei: „*Eu făcăm X (lucru negativ), iar el făcea Y (alt lucru negativ)*”.

S-a căsătorit la 28 de ani (el având 25 ani) fără dragoste, după cum spunea ea: „*ca să astup gura lumii*”. Ne-a relatat cu lux de amănunte un episod în care a afirmat cu mândrie în fața unei vecine, care o întreba de ce nu se căsătorește, că își coase rochie de mireasă. Mama ei, împreună cu unele rude, îi făcea mereu aluzii la faptul că va rămâne fată bătrână și ea a hotărât să le facă pe plac. În același timp, purta în inimă durerea unei iubiri trecute, care s-a destrămat dintr-o prostie. Deși s-a căsătorit fără dragoste, spera totuși că un miracol i-ar putea schimba viața.

Imediat după căsătorie lucrurile au început să meargă prost. Dorința de a le face pe plac celor ce doreau s-o vadă căsătorită și neglijarea propriilor sentimente a jucat un rol esențial în destrămarea relației. Tânăra soție n-a ezitat să-și arate dezinteresul față de soțul ei din clipa când și-a dezbrăcat rochia albă, iar soțul, la rândul său, a încetat s-o mai curteze ca înainte („*m-am culcat cu un om și m-am sculat cu altul*”); ea era mereu în compania cărților, iar el în compania TV (chiar noapți întregi); ea nu dorea să-l asculte când el încerca să-i povestească ceva, iar el și-a găsit femei dornice să-l asculte; ea discuta doar cu mama ei zicând: „*eu nu sunt orfană și are cine avea grijă de mine*”, iar el nu-i dădea bani sau îi număra fiecare bănuț. Un alt factor ce a jucat un rol important în ruperea relațiilor a fost lupta pentru putere: în familia ei lider era mama, iar în a lui – tatăl. După căsătorie ea în fiecare zi discuta o oră cu mama ei, inițiând-o în problemele lor de familie, deci, indirect, o implica în familia sa. În același timp, tatăl soțului se implica în viața tinerilor în mod deschis. N-aveau intimitate nici fizică, nici spirituală. Ea era preocupată mai mult de lucrurile intelectuale, de suflet, iar el punea accent pe bani și pe alte lucruri neimportante pentru ea. Doamna relatează că relația lor n-avea nicio șansă, chiar dacă ar fi încercat să mai lupte câțiva ani pentru păstrarea căsniciei.

Evenimentul ce a determinat-o să se decidă pentru divorț a fost relația intimă a soțului cu alte femei chiar în casa lor. Ea a fost plecată pentru un tratament și când s-a întors a descoperit că-i lipsesc mai multe lucruri personale. Ne-a descris în lux de amănunte lucrurile ce i-au dispărut cu 20 de ani în urmă, ceea ce demonstrează că acest moment din istoria ei i s-a înrădăcinat adânc în inimă și că, de fapt, a afectat-o mai mult decât dorea ea să recunoască. Despre viața amoroasă a soțului a aflat de la soțul amantei, ce i-a relatat istoria la telefon. Fără a ezita măcar o clipă, s-a decis la divorț. Iertarea nici nu s-a pus în discuție. A găsit un motiv „*temeinic*” pentru a se elibera de povara unei căsnicii nereușite.

Aparent echilibrată și puțin afectată de trecut, ne relatează cum a trecut-o un fior când l-a observat pe tatăl fostului soț trecând pe stradă și s-a ascuns pentru a nu fi observată. Acest moment vine cu noi argumente în favoarea faptului că divorțul și căsnicia sunt evenimente cu o puternică încărcătură emoțională și, deci, nu se șterg din memorie. Doamna a mărturisit că s-a recăsătorit și că e mulțumită de căsnicia ei. Considerăm că acest lucru se datorează în parte faptului că și-a recunoscut greșelile trecutului și nu s-a opus să învețe din ele.

C. „EL (PARTENERUL) ESTE VINOVAȚI”

Acest tip de discurs își are cei mai numeroși adepți. De obicei, aceștia caută problema doar în cealaltă persoană și aproape nu-și văd partea lor de vină (*El* nu se referă la genul persoanei, ci la celălalt partener). În discursul lor predomină următoarea schemă de explicație a vinei: „*El este X (negativ) și a făcut Y (negativ), astfel s-a ajuns la divorț*”. Aceste persoane povesteau multe amănunte despre trăsăturile negative ale foștilor lor parteneri, iar atunci când interveneam cu niște precizări de tipul: „*Care a fost rolul Dvs. în faptul că s-a ajuns la divorț?*”, ele de obicei spuneau că au făcut tot ce au putut ca divorțul să nu aibă loc. Deși ele au fost, de obicei, cele care au inițiat divorțul, tot ele au luptat până în ultimul moment pentru a-și salva căsnicia. A fost destul de dificil să porți un dialog cu aceste persoane despre căsnicia destrămată.

Acest tip de discurs este caracteristic în mare parte intervievaților de gen masculin, deși l-am întâlnit și în cazul celor de gen feminin. Cazul reprezentativ pentru acest mod de a interpreta cauza ruperii relației a fost al unui domn de 36 ani. S-a căsătorit la 25 ani și a divorțat peste 5 ani. Acum este recăsătorit.

A menționat mai întâi că fosta lui soție era unica fiică adoptivă la părinți, foarte iubită și tutelată de ei. Era o fire isterică; când se supăra, striga și făcea mare zgomot. Petrecea mult timp cu prietenele ei de o reputație cam proastă, se îndeletnicea cu ghicitul, își permitea să se fotografieze îmbrățișată de alți bărbați. El se revolta, pentru că nu-i plăcea comportamentul ei. La întrebarea: „Care au fost punctele Dvs. slabe?”, el a răspuns: „Ea mă învinuia că nu ajut părinții la treburile casnice” (trăiau la părinții ei), dar imediat și-a găsit scuză: „Nici n-aveam ce face, căci tatăl ei a luat tot lucrul asupra sa”. Soția apare vinovată în toate problemele. Relația se răcește din cauza plecării lui la Moscova pentru câștig, dar se agravează atunci când ea pleacă în Cipru „fără voia mea” și peste o zi sau două copilul moare în brațele lui. Evident, soția este învinuită de acest caz tragic. După moartea copilului soțul pleacă în Israel, iar soția se întoarce în Cipru. El scrie cerere de divorț după ce găsește acasă niște „pelicule suspecte” și îi cere soției să se schimbe, iar aceasta nu mai vrea să vorbească cu el. I-a promis, după spusele lui, că-și retrage cererea de divorț dacă ea se schimbă.

La prima vedere s-ar părea că această persoană nu poartă nicio vină pentru ruperea relației, a încercat să facă tot ce i-a stat în putere pentru a-și salva căsnicia. Același lucru îl putem spune despre celelalte persoane ce adoptă un astfel de discurs, dar unele mici amănunte despre care ele nu prea vorbesc (ex.: „nu-i dam voie să comunice cu prietenele”, „i-am aruncat cărțile pe foc”) sau pe care încearcă să le întoarcă în favoarea lor ar putea schimba puțin tabloul. Aceste persoane și-au învinuit partenerul cu mult timp înaintea divorțului, încercau să-l schimbe și se comportau destul de autoritar cu acesta. Chiar dacă era evident că soția s-a răcit față de el, protagonistul nostru nu încearcă s-o recucerească, ci, după cum ne relatează, „am luat receptorul și i-am spus: „Eu sunt bărbatul tău, sau nu?”, atunci când ea a cerut să vorbească la telefon cu mama ei. În cazul în care ea pleacă în Cipru, el zice că a plecat „fără voia mea”, ceea ce demonstrează dorința lui de a domina și de a se considera stăpân. Rezultatul acestui tip de comportament este previzibil – divorțul.

D. „VEZI CĂ AM DREPTATE”

Este discursul persoanelor care încearcă să-i convingă pe ceilalți că au procedat corect. Relatăriile lor scot în evidență nesiguranța cu privire la corectitudinea deciziei de rupere a relației și căutarea aprobării celor din jur. Aceste trăiri și comportamente își pot găsi explicația în perioada prea scurtă de la ruperea relației sau în căsniciile ulterioare la fel nereușite. Tipul de discurs „Vezi că am dreptate!” este foarte apropiat de modelul „El (partenerul) este vinovat!”. Diferența, însă, constă în faptul că cei ce corespund modelului „Vezi că am dreptate!” încearcă foarte insistent să te convingă de dreptatea lor prin întrebări de genul: „Cum aș fi putut proceda altfel?” sau prin afirmații: „Toți s-au înșelat în el”, pe când cei ce adoptă modelul „El (partenerul) este vinovat!” își învinuiesc partenerul fără a depune mari eforturi de a convinge ascultătorul de dreptatea lor.

Persoana, al cărei discurs a fost selectat pentru acest model de atribuire a vinei, este o doamnă de 28 ani, care s-a căsătorit la 20 ani cu un bărbat de 29 ani. Au trăit 7 ani împreună și au divorțat recent. În timpul interviului a fost foarte emotivă. Încearca să ne facă să-i înțelegem situația și, mai ales, să-i dăm dreptate. Confuzia cu privire la relația ei se exprimă prin afirmații de genul: „Nu știu”, „Unii îmi spun că...”.

Doamna susține că s-a căsătorit din dragoste, dar după o perioadă de căsnicie „i s-au deschis ochii”. La întrebarea cum a fost soțul până la acel moment de revelație, spune că a fost același, doar că ea era prea naivă și încerca să-i dăruiască totul necondiționat. Ne-a relatat istoria unui conflict serios dinainte de căsnicie, după care tatăl soțului a chemat-o și i-a spus că-i va fi greu să trăiască cu fiul lui. Acest moment al trecutului poate fi considerat, după părerea ei, o dovadă serioasă a dreptății sale, căci acuzația soțului vine de la o persoană terță. Părinții ei la fel au fost împotriva acestei căsnicii. Tatăl i-a argumentat că-i prea mare diferența de vârstă dintre ei, iar mama nici nu vroia să audă despre alesul fiicei. Pe parcursul dialogului protagonista încerca să ne aducă cât mai multe argumente că vina pentru destrămarea relației îi aparține soțului. A fost dificil pentru ea să depășească răceala soțului, lipsa romantismului. Era foarte sensibilă la cuvintele dure ce veneau din partea soțului. Lucrurile merg și mai rău în căsnicia lor atunci când el pleacă la țară să-și îngrijească mama bolnavă, la insistența rudelor. Pentru că soacra n-o place, tânăra soție se izolează la oraș împreună cu copilul. În câțiva ani își termină studiile, dar nu se hotărăște să plece la țară alături de soț, ci rămâne în oraș. Dacă soțul îngrijea de mama bolnavă, atunci ea îngrijește de copilul bolnăvicios, căruia îi atribuie inconștient o bună parte din maladiile studiate la facultatea de medicină, încercând astfel să cerșească din partea soțului puțină căldură și sprijin, dar nu reușește.

Dorința acestei persoane de a arăta bine în ochii celorlalți poate fi explicată și prin tipul ei de personalitate, care pare a fi isteric. I se întâmpla să se simtă foarte rău după o discuție aprinsă, dar și în urma unui simplu

cuvânt. Încerca să-i impresioneze pe cei din jur prin haine selecte, îi plăcea să se simte importantă și atractivă. Din acest motiv, vina pentru eșecul căsniciei este pusă în totalitate asupra soțului.

Relația s-a rupt definitiv atunci când au primit actele pentru plecarea în America, de care s-a ocupat soțul. S-ar fi părut că abia acum au ocazia să fie alături, să scape de mama și de rudele intruzive, dar ea refuză să plece. Soțul susținea că-i mulțumit de familia lui și de ea ca soție, deci s-a decis destul de greu pentru divorț.

Pe parcursul interviului doamna ne-a adus multe argumente în favoarea faptului că nu putea trăi cu soțul ei și aceste argumente se bazează în special pe părerea altor persoane, ceea ce denotă că încă nu și-a format o părere proprie definitivă. După interviu se simțea deprimată și zice că nu știe dacă a făcut bine că a discutat pe această temă, lucru ce vorbește despre *o rană care încă mai sângerează*.

Persoanele care adoptă acest tip de discurs sunt de cele mai multe ori nefericite. În adâncul inimii își înțeleg și poate își recunosc parțial vina, dar la exterior n-o fac, pentru a nu fi acuzate de cei din jur. Este foarte probabil că așteptările nu le vor fi împlinite nici în alte căsnicii și vor ajunge la noi eșecuri. Acest lucru poate fi confirmat de relatarea doamnei intervievate, care zice că s-a îndrăgostit de altcineva încă înainte de a divorța, dar la o analiză mai minuțioasă și-a dat seama că exact calitățile ce au atras-o la acest bărbat au atras-o cândva la actualul ei soț. A fost cât pe ce să repete istoria, iar atunci când istoria este circulară cu greu îți poți demonstra dreptatea.

În final am putea face un pronostic pentru persoanele ce aderă la un anumit tip de discurs și relația conjugală ulterioară, bazându-ne pe experiențele persoanelor intervievate. Deci:

1. Persoanele care adoptă stilul „Eu sunt vinovat” sunt de obicei singure. Ele își caută contribuția lor negativă în destrămarea relației și consideră că nu sunt demne să creeze o nouă relație sau, dacă o vor crea, n-o vor putea întreține. Dacă se recăsătoresc, familia nou-formată se apropie mult de modelul familiei destrămate. Persoanele respective tolerează multe lucruri care n-ar fi trebuit tolerate la partenerii lor, nu încearcă să soluționeze pe căi eficiente conflictele și problemele ce apar. Astfel, rabdă și tac până la un moment, pentru ca apoi să rupă relația.

2. Persoanele care adoptă stilul „El (partenerul) este vinovat” la fel își aduc în familia reorganizată greșelile care au stat la baza ruperii relației trecute și se ajunge la divorț practic după același scenariu. Faptul că nu-și recunosc greșelile îi face să se simtă corecte și mai puternice, dar de obicei persoana care învinuiește mereu pe altul se dovedește a fi vinovată [3].

3. Persoanele care adoptă stilul „Vezi că am dreptate” încă mai suferă în urma ruperii relației. Ele nu sunt pregătite pentru întemeierea unei noi familii, în primul rând pentru că încă nu sunt sigure dacă au făcut corect sau nu că au divorțat. În al doilea rând, încearcă să pună toată vina asupra partenerului, fără a-și urmări partea proprie de vină, și, în al treilea rând, sunt interesate excesiv de părerea celorlalți despre dânsese și relația lor. În unele cazuri, persoana care adoptă acest stil a fost căsătorită de mai multe ori și la moment încearcă să se justifice în ochii lumii. Ca și în cazul persoanelor care adoptă stilul „El este vinovat”, ele nu doresc să se schimbe și de multe ori familia reorganizată se rupe la aceeași etapă la care s-a destrămat familia precedentă. Ca model pentru acest tip de familie am avut două doamne care s-au căsătorit de trei ori și acum sunt tot singure.

4. Persoanele care adoptă stilul: „Ambii suntem vinovați” au cele mai mari șanse de a forma o familie reorganizată fericită. De obicei, ele sunt conștiente de ce s-a destrămat familia precedentă și încearcă să nu mai repete greșelile trecute în familia nou-formată. Echilibrul de care dau dovadă, maturitatea și înțelegerea sunt puncte forte în crearea unei familii fericite.

Referințe:

1. Pluț P. Sociopsihologia și antropologia familiei. - Iași: Polirom, 2005.
2. Tileaga C. Analiza discursului și studiul atitudinilor. O introducere în psihologia discursivă // Psihologie socială, 2002, nr.10, p.110-133.
3. Андреева Т. Семейная психология: Учебное пособие. - Санкт-Петербург: Речь, 2005.

Prezentat la 01.06.2012